

Odpovědnost státu za škodu a mezitímní rozsudek

Pokud je v řízení uplatněn nárok na náhradu škody, sestávající z několika dílčích nároků, jež mají samostatný skutkový základ, podmínkou pro vydání mezitímního rozsudku v takovém případě navíc je, aby splnění všech předpokladů odpovědnosti státu za škodu bylo zjištěno ve vztahu ke každému jednotlivému nároku, byť jsou uplatněny v jednom řízení; v opačném případě nelze o žalobě jako celku ani formou mezitímního rozsudku rozhodnout.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2180/2005, ze dne 27.11.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně R. a. s., zastoupené advokátem, proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, o náhradu škody, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 13 C 244/2000, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 27. dubna 2005, č. j. 13 Co 495/2005-122, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 27. dubna 2005, č. j. 13 Co 495/2005-122, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 12. srpna 2004, č. j. 13 C 244/2000-88, se zrušují a věc se vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 1 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 1 mezitímním rozsudkem ze dne 12. 8. 2004, č. j. 13 C 244/2000-88, rozhodl, že základ nároku žalující společnosti vůči žalovanému státu je opodstatněný a že o výši nároku a nákladech řízení bude rozhodnuto konečným rozsudkem. Vyšel ze zjištění, že žalobkyně jako kupující uzavřela dne 5. 3. 1998 smlouvu o zakoupení 220 000 ks akcií C.S. i. i. f., a. s. (nyní D., a. s.) za kupní cenu 146.300.000,- Kč od prodávající Z. E. L. se splatností k 30. 5. 1998. Kupní smlouvou ze dne 23. 3. 1998 žalobkyně prodala emitentovi C.S. i. i. f., a. s., 220 000 kusů akcií za kupní cenu 7.762.169,20 DEM, kterou však kupující žalobkyni nezaplatil, neboť správním rozhodnutím Komise pro cenné papíry byly pozastaveny veškeré výplaty akcionářům. Žalobkyně za účelem úhrady kupní ceny za akcie společnosti Z. E. L. (která mezitím postoupila tuto svou pohledávku společnosti P. C. L.) uzavřela s D., a. s., smlouvu o půjčce ve výši dlužné částky a následně dne 8. 9. 1998 zadala příkaz bance k převodu 7.732.558 DEM ve prospěch P. C. L. Bance však bylo rozhodnutím Finančně analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 9. 9. 1998 uloženo odložit splnění tohoto příkazu k úhradě. Policie ČR - Úřad vyšetřování usnesením ze dne 14. 9. 1998, zajistila na účtu žalobkyně částku 7.762.169 DEM. Ke stížnosti žalobkyně ze dne 23. 9. 1998 Vrchní státní zastupitelství usnesením ze dne 11. 3. 1999, sp. zn. II VZn 346/98, napadené rozhodnutí zrušilo. Mezi žalobkyní a P. C. L. byla uzavřena dne 2. 8. 1999 dohoda o narovnání, v níž se žalobkyně zavázala uhradit tomuto věřiteli úroky z prodlení ve výši 673.949 DEM (12.483.606,85 Kč) z celé dlužné částky, nikoli z částky zajištěné, a tento závazek dne 18. 8. 1999 splnila. Na nákladech právního zastoupení žalobkyně zaplatila Mgr. K. T. částku 772.419,10 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), a to tím, že Finančně analytický útvar Ministerstva financí rozhodl o odložení platby v

bance mylně a bez věrohodného ověření, a tím, že o stížnosti žalobkyně proti usnesení Policie ČR o zajištění finančních prostředků na účtu žalobkyně bylo Vrchním státním zastupitelstvím rozhodnuto až po šesti měsících od podání stížnosti, čímž došlo k nedůvodným průtahům v řízení. Zmenšení majetku žalobkyně nastalo zaplacením úroků z prodlení věřiteli, vzniklých v důsledku nemožnosti disponovat se svými finančními prostředky, a úhradou nákladů právního zastoupení (žalobkyně jako zúčastněná osoba se v trestním řízení nechala zastupovat advokátem). Je dána i příčinná souvislost, neboť pokud by nedošlo k nesprávnému úřednímu postupu státu, nedostala by se žalobkyně do prodlení se zaplacením kupní ceny a nevznikla by jí tak povinnost zaplatit věřiteli úroky z prodlení ani právnímu zástupci náklady zastoupení.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 27. 4. 2005, č. j. 13 Co 495/2005-122, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. V jednání Finančně analytického útvaru Ministerstva financí neshledal na rozdíl od soudu prvního stupně nesprávný úřední postup, neboť opatření, kterým uložil bance odložení splnění příkazu k úhradě, bylo zcela v souladu se zákonem. Jako nesprávný úřední postup kvalifikoval shodně se soudem prvního stupně půlroční nečinnost orgánů činných v trestním řízení, přičemž za její počátek považoval den podání stížnosti žalobkyně proti usnesení o zajištění finančních prostředků, tedy 23. 9. 1998 (kdy byla stížnost doručena Vrchnímu státnímu zastupitelství) a za konec průtahů v řízení vydání rozhodnutí o zrušení napadeného usnesení, tedy 11. 3. 1999. Tvrzená škoda pak vznikla v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem, aniž by bylo podstatné, zda byla žalobkyně v prodlení již dříve a zda byl její obchod od počátku rizikový.

Proti tomuto rozsudku podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. a které podává z důvodů podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v řešení otázek, „zda je přípustné, aby odvolací soud potvrdil rozsudek, kterým bylo rozhodnuto, že základ nároku žalobkyně je opodstatněn, jestliže z odůvodnění rozhodnutí odvolacího soudu je patrné, že skutkový stav věci hodnotí odvolací soud v nikoli nevýznamné části skutkových zjištění odchylně od skutkových zjištění učiněných soudem prvního stupně“, „zda významným skutkovým zjištěním pro posouzení příčinné souvislosti k tvrzené majetkové újmě ve vztahu k průtahům v řízení je i časové ohraničení doby, po kterou měly průtahy mít dopad do majetkové sféry žalobkyně“, a „zda k prokázání skutkových tvrzení ohledně existence a příčin vzniku majetkové újmy nastalé v obchodních vztazích, které měly být ovlivněny vadným výkonem veřejné moci, postačí důkaz obsahem listin předložených žalobcem, aniž by byly provedeny žalovaným státem navrhované důkazy“. Namítá, že se odvolací soud nezabýval jejími argumenty uplatněnými v odvolání o tom, že se soud prvního stupně nevypořádal se všemi rozhodnými skutečnostmi (platností právních úkonů v obchodních vztazích, v nichž měla tvrzená škoda nastat, prokázáním příčinné souvislosti a také otázkou spoluzavinění žalobkyně na škodě). Je toho názoru, že odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil nesprávně, zaujal-li odlišný právní názor na existenci nesprávného úředního postupu u útvaru Ministerstva financí a na charakter tvrzené majetkové újmy. Samotná délka průtahů v řízení byla vymezena zjevně nepřiměřeně, neboť odvolací soud považuje za počátek průtahů v řízení již den podání stížnosti; z uvedeného vyplývá, že „bez průtahů by bylo možno rozhodovat jen v den předcházející podání stížnosti, což je zjevně nemožné“. Podle dovolatelky nebyly splněny podmínky pro vydání mezitímního rozsudku, neboť se soudy obou stupňů nevypořádaly se všemi rozhodnými skutečnostmi ohledně vztahu příčinné souvislosti mezi škodnou událostí a tvrzenou majetkovou újmou, dále s otázkou přiměřenosti výše smlouvené kupní ceny a z ní odvozeného sankčního plnění označeného za škodu a s možným spoluzaviněním žalobkyně, spatřovaným ve vyvolání podezření vedoucího k zajištění předmětné částky a v nedostatečné obraně při jednání o výši úroků z prodlení. Navrhuje proto, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou - účastníkem řízení, napadené rozhodnutí přezkoumal podle § 242 odst. 3 o.s.ř. a dospěl k

závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. pro řešení právní otázky nesprávného úředního postupu spočívajícího v průtazích řízení, je důvodné.

Podle § 13 odst. 1 zákona č. [82/1998](#) Sb. ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [160/2006](#) Sb., tj. do 27. 4. 2006, stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda.

Odvolací soud v obecné rovině správně dovedl, že objektivní odpovědnost státu se spojuje i s nesprávným úředním postupem, jímž je porušení zásady rychlosti řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 6. 1999, sp. zn. 2 Cdo 804/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura č. 1, ročník 2000, pod č. 4, případně též rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 2. 2001, sp. zn. 25 Cdo 38/2000, publikovaný v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 2, pod C 181), a to i tam, kde lhůta k rozhodnutí stanovena není (srov. rovněž usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 743/2002, publikované v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, sv. 26, pod C 2077). Za porušení zásady rychlosti řízení lze přitom považovat jen takový postup orgánu státu v řízení, kdy doba jeho průběhu neodpovídá složitosti, skutkové a právní náročnosti projednávané věci, a kdy délka řízení tkví v příčinách vycházejících z působení orgánu státu v projednávané věci; oproti tomu stát nemůže odpovídat za průtahy, které jsou způsobeny nedostatkem součinnosti či dokonce záměrným působením ze strany účastníků či jsou vyvolány jinými okolnostmi, které nemají původ v povaze orgánů státu a jejich institucionálním a organizačním vybavení.

V projednávané věci bylo zjištěno, že poté, co si žalobkyně od D. půjčila finanční obnos ve výši 7.762.169,20 DEM na zaplacení dluhu vůči společnosti P. C. L., byla realizace jejího bankovního příkazu k převedení těchto peněz ve prospěch P. C. L. znemožněna rozhodnutím Finančně analytického útvaru Ministerstva financí ze dne 9. 9. 1998 ve spojení s usnesením Policie ČR – Úřadu vyšetřování ze dne 14. 9. 1998, č. j. ČVS: ÚVV 24/20-98, na základě něhož bylo z účtu žalobkyně zajištěno 7.762.169 DEM. Ke stížnosti žalobkyně doručené odvolacímu orgánu dne 23. 9. 1998 Vrchní státní zastupitelství usnesením ze dne 11. 3. 1999, sp. zn. II VZn 346/98, napadené rozhodnutí zrušilo. Soudy obou stupňů shodně označily celou téměř šestiměsíční dobu, v níž Vrchní státní zastupitelství rozhodlo o stížnosti žalobkyně proti usnesení o zajištění účtu, za průtah v řízení a nesprávný úřední postup, aniž zdůvodnily nakolik tato doba odpovídá složitosti, skutkové a právní náročnosti projednávané věci, a nevycházely tedy z uvedených hledisek; naopak v rozporu s těmito hledisky počátek průtahů situovaly již ke dni podání stížnosti, tedy k době, v níž nebylo reálně možné vůbec rozhodnout. Je tedy zřejmé, že otázka předpokladu odpovědnosti státu za škodu podle ustanovení § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb., a to existence nesprávného úředního postupu, je v rozsudku odvolacího soudu řešena odchylně od ustálené judikatury k tomuto ustanovení, a dovolací soud proto dospěl k závěru, že jde o rozhodnutí po právní stránce zásadního významu, a dovolání proti němu je proto přípustné ve smyslu ustanovení § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o.s.ř.; ze stejných důvodů je pak i důvodné [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.].

Dovolací soud musel rovněž, a to z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o.s.ř.) přihlédnout k vadě řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci [§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.]; jde o použití tzv. mezitímního rozsudku.

Soud rozhoduje tzv. mezitímním rozsudkem (§ 152 odst. 2 věta druhá o.s.ř.) o základu věci, jímž se rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku, nikoli jen o dílčí sporné právní otázce, týkající se uplatněného žalobního návrhu (srov. rozsudek publikovaný pod č. 44 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1996, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1851/2002, publikovaný v

Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu pod č. C 2073). Vydání mezitímního rozsudku je dále podmíněno tím, že se soud vypořádal i s otázkou případného spoluzavinění poškozeného (§ 441 obč. zák.) či jiných osob a tím, zda nárok případně není promlčen (byla-li námitka promlčení vznesena) nebo nezanikl. Pokud je v řízení uplatněn nárok na náhradu škody, sestávající z několika dílčích nároků, jež mají samostatný skutkový základ, podmínkou pro vydání mezitímního rozsudku v takovém případě navíc je, aby splnění všech předpokladů odpovědnosti státu za škodu bylo zjištěno ve vztahu ke každému jednotlivému nároku, byť jsou uplatněny v jednom řízení; v opačném případě nelze o žalobě jako celku ani formou mezitímního rozsudku rozhodnout. Skutkově samostatnými nároky na náhradu škody jsou takové nároky, jejichž existence je navzájem natolik nezávislá, že každý z nich může poškozenému vzniknout samostatně bez ohledu na vznik nároků ostatních, neboť předpoklady jejich vzniku (zejména příčinná souvislost mezi skutkem a škodou) jsou ve srovnání s ostatními nároky odchylné, mohou se i odchylně naplňovat a nemusí ani být uplatněny najednou.

V řízení o nároku na náhradu škody podle § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb. základ věci zahrnuje posouzení všech podmínek odpovědnosti uvedených v tomto zákoně kromě výše škody; mezitímní rozsudek lze tedy vydat, je-li vyřešeno, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu, že vznikla škoda (majetková újma) a že mezi nesprávným úředním postupem a vznikem konkrétní majetkové újmy je vztah příčiny a následku (příčinná souvislost). Odvolací soud v dané věci považoval z hlediska odpovědnosti státu za splněnou především podmínku nesprávného úředního postupu a potvrdil mezitímní rozsudek soudu prvního stupně, aniž bylo vyřešeno, zda jsou splněny další předpoklady této odpovědnosti, tj. zda právě v příčinné souvislosti s nesprávným úředním postupem orgánu státu vznikla žalobkyni tvrzená majetková újma. Nezabýval se ani otázkou spoluzavinění na straně žalobkyně. Kromě toho přehlédl, že žalobkyně v projednávané věci uplatnila nárok na náhradu škody spočívající jednak v zaplacení úroků z prodlení, jednak ve vynaložení nákladů za právní zastoupení, tedy dva skutkově samostatné nároky na náhradu škody, u nichž musí být splnění podmínek pro vydání mezitímního rozsudku zkoumáno odděleně. Odvolací soud však své rozhodnutí ve vztahu k nákladům zastoupení zcela opomenul odůvodnit. Jestliže potvrdil mezitímní rozsudek soudu prvního stupně za situace, kdy podmínky pro jeho vydání nebyly dány, představuje takový postup vzhledem k ustanovení § 152 odst. 2 o.s.ř. vadu, která mohla mít vliv na správnost rozhodnutí [§ 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř.].

Vzhledem k tomu, že dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) o.s.ř. jsou naplněny, Nejvyšší soud České republiky rozsudek odvolacího soudu zrušil. Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, se vztahují i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 věta za středníkem, odst. 3 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušení řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)

- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)